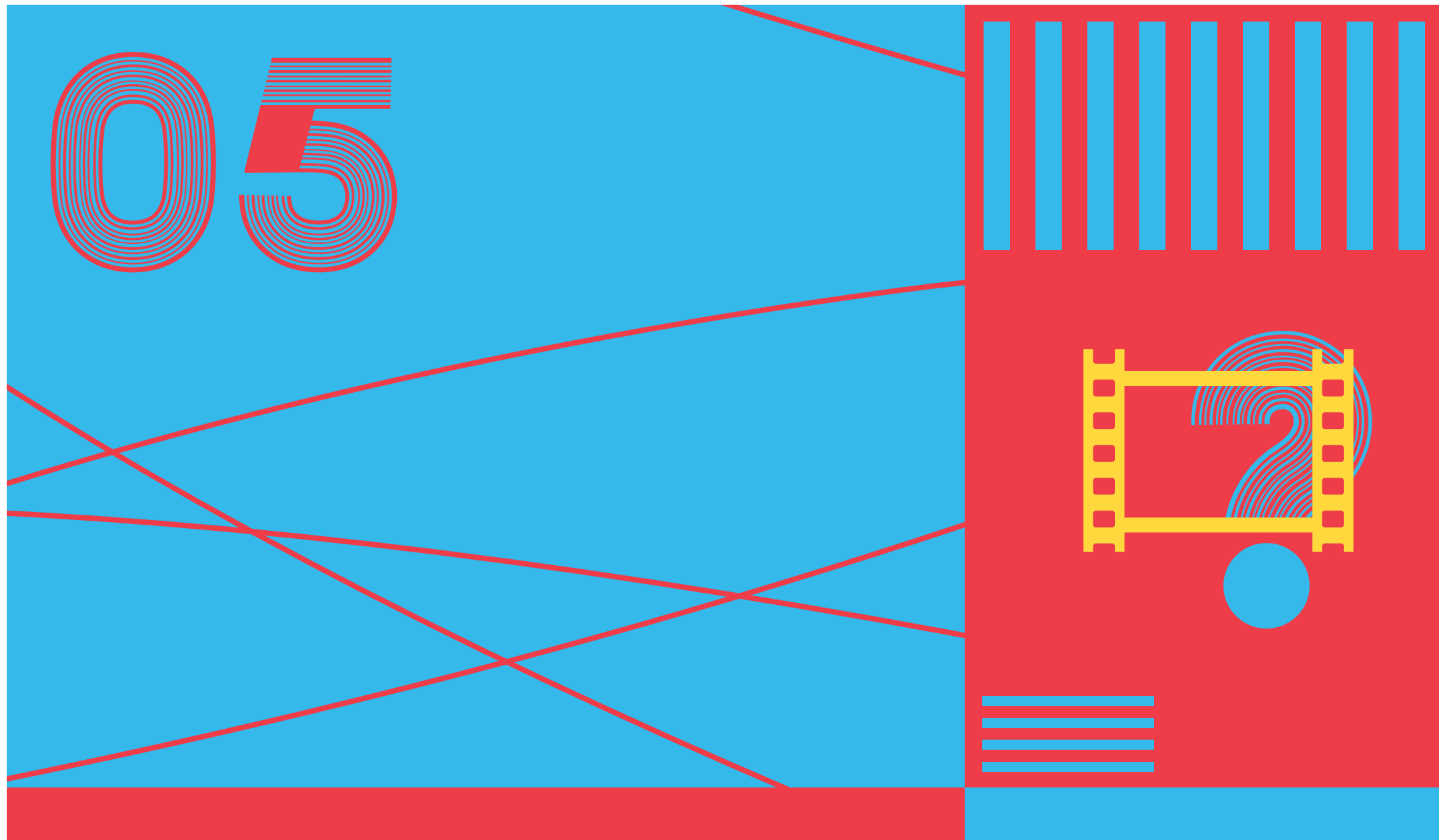

Mezioborová témata a otázky v oblasti audiovize

Metodický materiál pro učitele

Pavel Bednařík, Ivan David, Linda Arbanová, Lucie Hlavicová a Eliška Vojtková

Obsah

1. Základní informace k metodickým materiálům	3
2. Informace k jednotlivým lekcím 1–12	4

01 Základní informace k metodickým materiálům

Základní informace

Tento metodický materiál slouží jako pomůcka a podpůrný informační zdroj k online kurzům filmové výchovy a přímo z obsahu těchto kurzů vychází. Proto je rozdělen tematicky do kapitol kopírujících jednotlivé lekce kurzů. Uvedené texty jsou použity v samotných lekcích a metodický materiál slouží jako zdroj přímé a rychlé informace bez nutnosti dohledávání či přepisování z jednotlivých kapitol. Součástí tohoto materiálu jsou také jednoduché tipy, postupy a cvičení, jak prakticky pracovat v rámci výuky s žáky a studenty. Jednotlivá cvičení samozřejmě můžete variovat a upravovat podle sebe. Na konci každé lekce naleznete přiloženou doporučenou literaturu a další zdroje.

Pevně doufáme, že pro vás kurzy filmové výchovy budou podnětné. V případě jakýchkoliv nejasností či dotazů se na nás neváhejte obrátit.

Vaši autoři

Přehled lekcí v okruhu 5

- 01 Autorské právo, film a škola I
- 02 Autorské právo, film a škola II
- 03 Práce s prameny
- 04 Legální zdroje, video a zvukové banky
- 05 Proč jsou důležitá kina a filmové kluby?
- 06 Jak funguje filmová distribuce?
- 07 Marketing a propagace filmu
- 08 Filmové festivaly, přehlídky a soutěže
- 09 Nové trendy audiovize
- 10 Pokročilá filmová postprodukce
- 11 Specifické televizní žánry
- 12 Audiovize a sociální sítě: Kdo je tady youtuber?

Cíle lekcí

Cílem lekcí v okruhu 5 je poskytnout vhled do dalších, doplňujících oblastí, které mohou být užitečné při přípravě hodin nebo projektových dnů filmové a audiovizuální výchovy. Pokusili jsme se vám poskytnout vhled do témat, která s FAV úzce souvisejí, ačkoli nemusí být přímo jejich předmětem. Autorsko-právní problematika je důležitá při promítání filmů a ukázek stejně jako při práci se studentskými filmy.

Další oblasti se věnují kinům, distribuci, propagaci (a filmovému plakátu) nebo fenoménu na pomezí audiovizuální a mediální výchovy – youtuberství. Cílem bylo poskytnout vhled do daného tématu a zároveň představit praktické využití či zapojení v hodinách.

02 Informace k jednotlivým lekcím 1–12

Lekce 1: Autorské právo, film a škola I

Základy autorského práva jsou důležité spíše pro Vás, učitele a lektory, kteří buď už řeší, nebo budou muset řešit problémy související s promítáním filmů a ukázek žákům a studentům ve školním prostředí. První lekce je věnována zejména základním paragrafům autorského zákona a souvisejících zákonů, které definují podmínky a výjimky pro promítání filmů pro vzdělávací účely, tedy i ve školním prostředí. Promítání ve škole v rámci výuky vyžaduje splnění několika základních podmínek, které jsou detailně popsány v samotné lekci.

Téma autorskoprávní ochrany a duševního vlastnictví je důležité i pro žáky a studenty. Proto doporučujeme se těmito tématům věnovat v některé z hodin tak, abyste vysvětlili právní souvislosti a studentům tak objasnili, že rozšířený trend stahování nelegálních obsahů není samozřejmý. Také je vhodné upozornit, že nebudou postihováni za samotné stahování nelegálních filmů, ale za jejich nahrávání na nelegální servery (ulož.to a další).

Doporučujeme využít spíše pozitivní motivaci založenou na tom, aby si studenti představili, jaké to je být režisérem, zvukařem, střihačem nebo producentem, kteří dělají svou práci profesionálně a nelegálním stahováním je ohrožována. Stejně tak doporučujeme pozitivní motivaci ke sledování filmů v kině (argumenty jsou popsány v lekci 5).

Cvičení a náměty

- 01 Zrekapitulujte vlastními slovy seznam všech podmínek, které musíte splnit, abyste mohli promítat filmy při výuce bez licence.
- 02 Napište příklady filmů, které podle vašeho názoru slouží jako vhodné ilustrace ke školní výuce vašeho předmětu. Zamyslete se, v jakém rozsahu byste mohli tyto filmy v mezích zákona užít bez licence.
- 03 Zamyslete se, zda stávající zákonnou úpravu užívání filmů při výuce považujete za správnou a dobře vyvažující zájmy majitelů práv na straně jedné se zájmy učitelů a studentů na straně druhé.

Lekce 2: Autorské právo, film a škola II

Druhá lekce se věnuje souvisejícím tématům a rozvíjí první lekci. Věnujeme se v ní zejména možnostem užití a licenci v případě vzniku a uvádění studentských a žakovských děl na festivalech a přehlídkách a nakládání s těmito díly ze strany školy. Pro potřeby zpracování cvičení č. 2 doporučujeme využít vzor licenční smlouvy, který je součástí přiložených dokumentů ke stažení v tomto okruhu.

Cvičení a náměty

- 01 Napište seznam všech profesí, které se podílejí na vzniku školního díla (nehleďte na to, zda danou profesi vykoná jeden člověk nebo více osob) a nakreslete jejich hierarchii ve filmovém štábu.
- 02 Zkuste sepsat jednoduchou licenční smlouvu mezi studentem a školou na užití školního díla ve filmové distribuci.
- 03 Napište několik konkrétních příkladů, kdy by k zařazení děl třetích osob do školních filmů nebylo zapotřebí získat souhlas jejich autorů.

Odkazy a prameny k lekci 1 a 2

DAVID, Ivan. *Filmové právo. Autorskoprávní perspektiva*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha: Nová Beseda 2021.

SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges 2019.

TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. Komentář. 2. vyd. Praha: Verlag C. H. Beck 2019.

Lekce 3: Práce s prameny

Práce s prameny je důležitou součástí práce s filmovými a audiovizuálními díly ve školním prostředí. Pomůže vám rozvíjet u žáků a studentů dovednosti práce s textem, vyhledávání a posuzování relevantnosti zdrojů informací i typů pramenů. Umožní vám vyzkoušet a prověřovat schopnost kritického čtení textů i audiovizuálních obsahů.

V lekci Práce s prameny uvádíme konkrétní příklad, film *Všichni dobří rodáci*. Můžete si na něm se studenty vyzkoušet, jaké prameny jsou k dispozici (online, offline), jak s nimi mohou pracovat (formou přípravy referátu, kritiky či recenze) a jak k nim mohou přistupovat. Žáci a studenti se také naučí citační a referenční praxi, tedy jak správně uvádět zdroje a prameny při psaní seminárních prací a referátů. Pro potřeby práce s prameny však můžete využít i jakýkoliv jiný film (audiovizuální dílo), ke kterému existují alespoň nějaké dostupné sekundární zdroje/odborná literatura (recenze, kritiky, studie, knihy, filmy o filmu, rozhovory apod.).

Cvičení a náměty

- 01 Proberte se studenty, jaké existují prameny a kde je lze sehnat.
- 02 Naučte studenty pracovat s prameny zadáním vytvoření recenze či kritiky na konkrétní film s využitím dostupných zdrojů. Vysvětlete jim rozdíl mezi relevantními a nerelevantními prameny. Vysvětlete rozdíl mezi tištěnými, audiovizuálními a online prameny.

Odkazy a prameny

ČECHOVÁ, Briana (ed.). *Všichni dobří rodáci*. Praha: Národní filmový archiv 2013.

JASNÝ, Vojtěch. *Fotografie*. Praha: Kant 2010.

HAMES, Peter. *Československá nová vlna*. Praha: Levné knihy 2008.

LUKEŠ, Jan (ed.). *Vojtěch Jasný: život a film*. Praha: Národní filmový archiv 1999.

SVATOŇOVÁ, Kateřina. *Mezi-obrazy. Mediální praktiky kameramana Jaroslava Kučery*. Praha: FF UK/Národní filmový archiv 2016.

VORÁČ, Jiří. *Vojtěch Jasný – filmový básník v exilu*. Brno: Host 2020.

NFA. *Dokumentace digitálního restaurování filmu Až přijde kocour*. Praha: Národní filmový archiv 2021. <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/4666/vojtech-jasny>

www.cined.cz

www.cined.eu

www.nfa.cz

www.filmovyprehled.cz

<https://tvminor.uscreen.io/catalog>

Lekce 4: Legální zdroje, video a zvukové banky

Lekce 4 se zabývá možnými dostupnými prameny, které můžete společně se svými studenty využít při tvorbě hraného, dokumentárního či zpravodajského filmu či pořadu. Velmi často totiž studenti nemohou natočit vše, co by ve filmu rádi ukázali. Stejně tak to platí pro ilustrační záběry, filmovou hudbu a ruchy. Z toho důvodu jsme zpracovali návodnou lekci a připojujeme odkazy na nejužívanější video, foto a zvukové banky, odkud můžete čerpat.

Upozornění: Vždy je potřeba, abyste splnili licenční podmínky užití takovýchto děl! Doporučte i svým studentům, aby si pečlivě prostudovali podmínky, než budou jakákoliv nepůvodní díla využívat.

Odkazy a prameny

<https://pixabay.com/cs/videos/>

<https://www.pexels.com/videos/>

<https://www.videezy.com/>

<https://www.videvo.net/>

<http://soundbible.com/>

<http://soundbible.com/>

<https://www.bensound.com/royalty-free-music/2>

<https://freemusicarchive.org/>

<https://www.storyblocks.com/>

<https://www.istockphoto.com/footage>

<https://elements.envato.com/>

<http://www.creativecommons.cz/>

Lekce 5: Proč jsou důležitá kina a filmové kluby?

Pátá lekce se zaměřuje na význam kina a filmových klubů pro rozvoj filmové výchovy. V lekci jsme připravili řadu argumentů, které mohou přesvědčit nejen žáky a studenty o výhodách projekce filmu v kině, ale také vedení školy pro organizované školní projekce. Prostor kina nabízí řadu praktických cvičení se studenty, které je možné využít jak v projektové výuce filmové výchovy, tak ve výchově výtvarné (filmový plakát). Cvičení zaměřené na provoz kina může studentům

pomoci rozvíjet dramaturgické a organizační dovednosti stejně jako týmovou spolupráci.

Cvičení a náměty

- 01 Diskutujte se studenty o výhodách projekce filmu v kině. Představte jim aktuální program vašeho kina a zeptejte se, na které filmy by chtěli do kina jít a proč. Zeptejte se, zda vědí, co je filmový klub, zmiňte výhody a ukažte jim aktuální program.
- 02 Zahrajte si na provoz kina. Nechejte studenty vytvořit týdenní/měsíční program, formulujte provozní řád kina. Vysvětlete, z čeho se odvíjí cena vstupenky v kině. Co by mělo být zakázáno nebo naopak povoleno. Jak přilákat diváky do kina?

Odkazy a prameny

BITTNEROVÁ, Alice. *Historie kin v Olomouci od čtyřicátých let po současnost*. Magisterská práce. Olomouc: FF UP 2011.
LIBICHER, Miroslav. *Historický vývoj kin od roku 1990*. Bakalářská práce. Zlín: UTB 2012.
TABERY, Karel (ed.). *Kinofikace Moravy*. Olomouc: UPOL 2004.
<https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/kina-radost-pohledet-sest-rekonstrukci-kinosalu-na-pric-republikou-ktete-zaslouzi-potlesk-a-pozornost>
<https://www.studenta.cz/life/kultura/prezitek-nebo-budoucnost-po-stopach-jednosalovych-kin-v-cesk/r~77a3a65a860411e9ad610cc47ab5f122/>

Lekce 6:

Jak funguje filmová distribuce?

O filmové distribuci není nutné studentům vyprávět příliš mnoho, přesto se jedná o oblast, která ovlivňuje jejich výběr filmů a seriálů, na které se mohou či nemohou podívat. Distribuční nabídka je důležitá také pro organizaci školních projekcí v kině nebo pro plánování školního filmového festivalu a dostupných filmů. Vždy je potřeba zohlednit charakter akce (veřejná, uzavřená) a podle toho zajistit práva a licence k promítání (většinou u samotných distribučních společností).

Cvičení a náměty

- 01 Zapojte studenty do samostatné práce – ať si vyberou tři filmy od různých distribučních společností (viz seznam odkazů na weby distributorů). Studenti musí zjistit, jaké údaje a materiály jsou k filmům dostupné na stránkách distributora. Studenti by měli také stáhnout distribuční listy filmů a okomentovat, co se v nich dozvěděli.
- 02 Připravte si pro studenty argumenty, proč není vhodné využívat nelegální zdroje filmů, tzv. pirátská úložiště. Otevřete se studenty diskusi.
- 03 Zadejte studentům řešerši, co dělá Národní filmový archiv. Zjistěte, o jaké sbírky se NFA stará, jak o ně pečuje a jakou nabídku filmů má na starosti.

Přehled českých distribučních společností

Falcon – www.falcon.cz
CinemArt – www.cinemart.cz
Forum Film – www.forumfilm.cz
Bontonfilm – www.bontonfilm.cz
Aerofilms – www.aerofilms.cz
Artcam – www.artcam.cz
Pilot Film – www.pilot-film.cz
Asociace českých filmových klubů – www.acfk.cz
Národní filmový archiv – www.nfa.cz
Unie českých filmových distributorů – <http://www.ufd.cz>

Odkazy a prameny

DANIELIS, Aleš. Česká filmová distribuce po roce 1989. *Illuminace* 19, 1/2007.
Dostupné: https://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/obsahy/danielis_iluminace_1_2007.pdf
http://cinepur.cz/tema_jak-prodat-film.php
<http://cinepur.cz/article.php?article=1820>
<https://hotdog.com/tv/stream/netflix/statistics/?off>
<https://www.filmnejsouzadarmo.cz/cs/>

Lekce 7:

Marketing a propagace filmu

Marketing a propagace filmu, kterým se věnujeme v lekci 7, tvoří zajímavou součást práce distributorů a provozovatelů kin. Je to rovněž prostředí, které žáky a studenty přímo oslovuje formou plakátů, trailerů

a reklamních materiálů na filmy, které jsou určeny mladému publiku.

Doporučujeme proto pracovat s těmito nástroji propagace u filmů a seriálů, které aktuálně žáci a studenti – vzhledem k jejich věku – sledují, které je zajímají. Podnětné mohou být nejen rozborů sdělení propagačních materiálů, ale také samotná tvorba a práce (trailer na fiktivní film, alternativní trailer na reálný film, nový distribuční plakát apod.)

Cvičení a náměty

- 01 Tip: Vyzkoušejte si se studenty natočení teasera na existující (nebo imaginární) film. Pusťte si několik trailerů na jim známé filmy, případně na filmy, na které by se běžně nepodívali. Natáčení traileru pak bude o to zábavnější.
- 02 Zkuste vyfotit nástěnku v kině, případně vyberte plakáty aktuálních filmů a promítněte ji studentům. Diskutujte nad podobou jednotlivých plakátů se studenty. Koho oslovují a jak? Jaké používají taktiky?

Odkazy a prameny

https://vskp.vse.cz/30944_marketing-filmu-rozdily-v-propagaci-mainstreamovych-a-arthousovych-s-nimku-v-usa-a-v-evrope
<https://www.culturenet.cz/knihovna/film-marketing/>
<https://is.muni.cz/elportal/estud/pedf/js08/avk/ucebnice/lekce3.htm>

Lekce 8:

Filmové festivaly, přehlídky a soutěže

Filmové festivaly, přehlídky a soutěže poutají pozornost především u žáků a studentů, kteří se sami chtějí věnovat filmové tvorbě. Pro účely základní orientace, kam mohou studenti své filmy přihlásit, doporučujeme přehled českých festivalů a přehlídek v sekci Odkazy a prameny. Návštěva filmových festivalů je ovšem otevřena všem studentům bez ohledu na věk a zájem věnovat se budoucí kariéře ve filmu/audiovizu. Návštěva festivalu je smysluplným propojením formální výuky a neformálního vzdělávání, nabízí také možnost kultivace pozitivních zážitků s filmem (možnost „být u toho“,

setkání s tvůrci a hvězdami, účast na workshopech a seminářích, možnost se zapojit jako dobrovolník nebo dětský porotce).

Cvičení a náměty

- 01 Zkuste připravit školní filmový festival. Rozdělte role mezi žáky – kdo se postará o program, kdo o produkci, kdo o technické zajištění? Zvolte téma festivalu a vyberte vhodné filmy. Nechte žáky zjistit, kdo má k daným filmům práva a u koho je případně poptat. Jaký doprovodný program by žáci zvládli k projekcím připravit?

Odkazy a prameny

Přehled českých festivalů a přehlídek: <https://www.filmvychova.cz/kdo-je-kdo/festivaly/>
Přehledový článek: <https://www.filmvychova.cz/2021/04/21/filmove-festivaly-a-souteze-v-roce-2021-v-ceske-republice/>

Lekce 9:

Nové trendy audiovizu

V této lekci se věnujeme donedávna spíše okrajovým trendům z oblasti audiovizu a audiovizuálního průmyslu. Kategorie VJingu, videoperformance nebo videomappingu dnes tvoří rostoucí a stále významnější průsečík audiovizuální tvorby, která proniká do galerií, muzeí i veřejného prostoru. Je vhodné studentům tyto trendy představit a pokud je možnost využít i návštěvu galerie, videomappingového představení nebo festivalu, který je na tyto „okrajové“ žánry a trendy zaměřený (PAF Olomouc, Signal Festival, Marienbad Film Festival, apod.).

Cvičení a náměty

- 01 Naplánujte s žáky audiovizuální projekt ve spojení s výukou hudební výchovy. Doplněte školní hudební vystoupení projekcemi. Sestavte společně playlist, zvolte téma projekce, rozdělte jednotlivé části playlistu mezi žáky a nechte je připravit specifickou sadu videí pro dané skladby. Společně připravte projekce a vymyslete podobu projekce – můžete ji tvarově přizpůsobit místnosti, ve které se bude koncert odehrávat.

Programy a aplikace

<https://resolume.com/>
<https://www.tagtool.org/>
<https://govjapp.com/>

Odkazy a prameny

https://is.muni.cz/th/h4mxm/VJing_v_kontextu_novych_medii.pdf
https://is.muni.cz/th/rck11/Synteza_VJingu_a_video_mappingu.pdf

Lekce 10:**Pokročilá filmová postprodukce**

Kapitola 10 je zaměřena na specializovanou součást produkce filmů a audiovizuálních děl. Postprodukce je nicméně podstatnou součástí celého procesu a studenti, kteří se video- a filmové tvorbě chtějí věnovat profesionálně, tato témata a odkazy uvítají a využijí. Pro další rozvoj talentů vašich žáků a studentů doporučujeme nasměrovat je ke studiu na školách, které se daným profesím a oborům věnují (škola Michael, Panská, FAMU, FMK UTB Zlín, Creative Hill College Zlín, Filmovka v Písku apod.).

Odkazy a prameny

http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/25070/cincibus_2013_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y
https://is.muni.cz/th/ega9q/Postprodukce_vizu_alni_postupy_ve_filmu_Loving_Vincent.pdf

Lekce 11:**Specifické televizní žánry**

V této lekci nabízíme základní přehled televizních formátů a žánrů, které by vaši žáci a studenti měli znát. Televize jako společenský a kulturní fenomén může být zdánlivě na ústupu, ale pouze v podobě lineárního televizního vysílání. Konvergence televizního obsahu, propojení s online platformami i nové populární televizní formáty dokazují, že role televize se mění, ale její význam zůstává.

V případě, že budete mít ve třídě či skupině žáky a studenty, které zázemí televize zajímá, doporučujeme návštěvu (exkurzi) do některého ze studií České televize, která sídlí ve většině krajských měst.

Cvičení a náměty

- 01 Zkuste za pomoci televizního programu sepsat konkrétní ukázky jednotlivých typů TV pořadů (viz tabulka v pracovním listu k lekci 11).
- 02 Na které pořady se nejčastěji díváte a proč? Diskutujte se studenty.
- 03 Porovnejte televizní program veřejnoprávní televizní stanice a soukromé stanice. Liší se nějak?
- 04 V čem konkrétně se liší např. vysílání stanic ČT D, ČT 4 Sport, ČT Art?

Odkazy a prameny

DVOŘÁKOVÁ CZESANY, Tereza. *Co byla a co je televize*. Praha: Argo 2020.
 KOKEŠ, Radomír. *Světy na pokračování. Rozbor možností seriálového vyprávění*. Praha: Akropolis 2016.
 MITTELL, Jason. *Komplexní televize. Poetika současného televizního vyprávění*. Praha: Akropolis 2019.
 ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*. Praha: AMU 2012.
 ZLATUŠKOVÁ, Kamila. *Reality TV v ČT: Dramaturgická rozbuška, nebo veřejnoprávní pilíř?*. Disertační práce. Brno: JAMU 2018. Dostupné z: <https://is.jamu.cz/th/pveql/>.

Lekce 12:**Audiovize a sociální sítě: Kdo je tady youtuber?**

Závěrečná lekce okruhu 5 se věnuje tématům, u kterých možná budete spolu se svými žáky a studenty začínat. Případně tématu, kterému se chcete vyhnout. V této lekci jsme se snažili téma youtuberů, tiktokérů a influencerů představit co nejpestřeji –, tedy jako reálný bezpečnostní problém, ale také jako příležitost ke kreativnímu využití a zapojení „filmového řemesla“ do tvorby YouTube videí.

Je pravděpodobné, že někteří studenti už jsou sami aktivními youtubery. Vhodnými metodami diskuse je však možné s nimi hovořit o jejich motivaci, očekáváníích a možnostech, které tato „profese“ nabízí. Práce na YouTube/TikTok videích je pak vhodná i pro rozvoj komunikace a spolupráce mezi žáky/studenty.

Cvičení a náměty

- 01 Podívejte se na youtubová videa od různých autorů a s různými tématy. O čem a jak youtubeři

mluví? Používají filmové a televizní postupy?

Jaké? Diskutujte s žáky.

- 02 Vytvořte se studenty krátké tiktokové video (15 vteřin) a sekvenci (60 vteřin) na zadané téma (např. alternativní dabing známé scény z filmu, recenze filmu, návod, postup práce, zážitek dne). Diskutujte, jaké možnosti a omezení tato síť nabízí.

Odkazy a prameny

<https://www.marianne.cz/zivotni-styl/vite-kdo-je-influencer-youtuber-nebo-tiktoker>
<https://www.flowee.cz/ditevsiti/bezpeci/6822-instagram-influenceri>
<https://www.flowee.cz/ditevsiti/bezpeci/6823-tik-tok-influenceri>
https://www.irozhlas.cz/ekonomika/youtube-deti-youtuberi-vydelky-byznys-prijmy-reklama-videa-socialni-site_1911090704_nkr
Lekce Jednoho světa na školách (nutná registrace)
<https://www.jsns.cz/lekce/644882-lepsi-profil>
<https://www.jsns.cz/lekce/269309-proc-a-jak-klikame>
<https://www.jsns.cz/lekce/328727-followme>
<https://www.jsns.cz/lekce/216396-deti-online-zachy>

Metodický materiál zpracovali

Pavel Bednařík a Lucie Hlavicová

Autoři

lektoři Aeroškoly pod vedením Martina Peroutky

@Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu, z.s.

Tento metodický materiál je součástí Online kurzů filmové výchovy realizovaných v rámci projektu Posílení oboru filmová a audiovizuální výchova v ČR. Projekt byl podpořen grantem z Fondů EHP a Norska 2014–2021, oblast Kultura.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

N I S
P O S
pro kulturu

**Společně pro
konkurenceschopnou Evropu**

www.fondyeh.cz/kultura

www.filmvychova.cz/posileni-oboru